

Ісламова О. Характеристика системи дистанційного навчання прикордонників у країнах-членах Європейського Союзу. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2022. Том 10, № 6. С. 24-30. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i6-003

Islamova O. Kharakterystyka systemy dystantsiinoho navchannia prykordonnykh u krainakh-chlenakh Yevropeiskoho Soiuzu [Using virtual reality based simulator complexes in training of European Union border guard agencies personnel]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2022. Vol. 10, No 6. S. 24-30. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i6-003

УДК 355.23;339.19

DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i6-003

Олександра ІСЛАМОВА

Національна академія Державної прикордонної служби України

ім. Богдана Хмельницького, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-2102-7363>

a.islamova90@gmail.com

ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИКОРДОННИКІВ У КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. У статті надано комплексну характеристику системи дистанційного навчання персоналу прикордонних відомств в країнах Європейського Союзу, з метою подальшого впровадження отриманого передового досвіду у відомчих закладах освіти Державної прикордонної служби України. Встановлено, що професійна підготовка європейських прикордонників під егідою ЄАПБО у дистанційному форматі являє собою динамічну педагогічну систему з функціональною структурою, що містить взаємопов'язані та взаємозумовлені компоненти: цільовий, законодавчо-нормативний, інституційний, організаційний, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, діагностично-результативний, прогностичний, які забезпечують цілісність і неперервність процесу професійної підготовки персоналу прикордонних відомств в країнах ЄС.

Ефективним засобом підвищення якості підготовки майбутніх прикордонників є тренажерні комплекси на основі технології віртуальної реальності. Встановлено, що в підрозділах правоохоронних органів країн Європейського Союзу використання технологій віртуальної реальності підвищує мотивацію та сприяє трансформації результатів навчання в особистий досвід, активізує мозок та пробуджує інтерес до навчання. Встановлено, що інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес відомчих навчальних закладів потребує більш високого рівня дидактичної та педагогічної компетентності викладачів та викладачів. Правильно сплановані заняття на основі віртуальної реальності розвивають критичне мислення, здатність приймати рішення, та навички взаємодії. Таким чином, підготовка українських прикордонників до ефективних дій в рамках Інтегрованого управління кордоном потребує впровадження інноваційного європейського досвіду правоохоронних органів щодо впровадження віртуальних тренувальних комплексів у підготовку українських прикордонників, що потребує подальшого поглибленого вивчення.

Ключові слова: дистанційне навчання; персонал прикордонних відомств; країни Європейського Союзу; система.

Oleksandra ISLAMOVA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Service of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-2102-7363>

a.islamova90@gmail.com

USING VIRTUAL REALITY BASED SIMULATOR COMPLEXES IN TRAINING OF EUROPEAN UNION BORDER GUARD AGENCIES PERSONNEL

Abstract. The simulator complexes based on virtual reality technology are effective means of improving the quality of training of future border guards. It has been found that in the units of law enforcement agencies of the European Union, the use of simulation training based on virtual reality technology increases motivation and promotes the transformation of learning outcomes into personal experience, activates the brain and arouses interest and maintains a positive attitude to learning. It has been established that integration of information and communication technologies in the educational process of departmental educational institutions requires a higher level of didactic and pedagogical competencies of instructors and teachers. Properly planned exercises on simulators based on virtual reality develop critical thinking, decision-making ability, self-confidence and interaction skills. Therefore, the border agencies of the European Union are now actively implementing in the training of their border guards training complexes based on virtual reality simulators: SymSG Border Tactics of the Polish border agency is used to improve tactics of border protection specialists at checkpoints, practice decision-making skills in complex operational and service environment; the simulator for training border guards for check documents on the first line of control developed by Frontex agency for personnel of the border guard agencies of the countries of the European Union, which allows to carry out training of experts of the first line border control on the basis of the professionally-oriented cases; virtual reality simulator for real-time operational and service tasks of Finnish military and law enforcement agencies, designed on the basis of the virtual combat training system "Virtual Battle Space". Thus, the training of Ukrainian border guards for their effective actions in the framework of Integrated Border Management requires introduction of innovative European experience of law enforcement agencies regarding implementation of virtual training complexes in the training of Ukrainian border guards, which requires further in-depth study.

Keywords: distance learning; professional training; border guards; countries of the European Union.

Постановка проблеми. Професійна підготовка персоналу прикордонних відомств у країнах ЄС у США відбувається в межах національних систем підготовки персоналу, а також спільної, узгодженої системи підготовки європейських прикордонників на основі міжвідомчої веб-платформи Європейського агентства прикордонної і берегової охорони (ЄАПБО) Фронтекс. Зазначена платформа в межах спільної підготовки пропонує розгалужену систему навчальних курсів, вебінарів та онлайн

освітніх заходів із різними можливостями для різних категорій персоналу відповідно до посадових обов'язків, оскільки в країнах ЄС спостерігається розгалужена й диференційована мережа закладів освіти, що пропонують багаторівневі програми професійної підготовки (узгоджені за допомогою Галузевої рамки кваліфікацій сфери охорони кордону країн ЄС) з великим вибором прикордонних спеціальностей і спеціалізацій [1].

Тому, **метою** статті вбачаємо подати комплексну характеристику системи дистанційного навчання персоналу прикордонних відомств в країнах Європейського Союзу для подальшого впровадження отриманого передового досвіду у відомчих закладах освіти Державної прикордонної служби України (ДПСУ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практичні аспекти підготовки співробітників правоохоронних органів досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники: А. Губанов, О. Кіреєв, О. Колонтаєвська. Особливості професійної діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн вивчали О. Діденко, Л. Кравчук, А. Киселев, О. Брисковська, О. Мартиненко, О. Федченко.

Проте, наші розвідки засвідчили, що наразі ще не було зроблено спроб щодо обґрунтування системи дистанційного навчання персоналу прикордонних відомств у країнах ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Систему дистанційного навчання в межах професійної підготовки прикордонників у країнах ЄС трактуємо як динамічну педагогічну систему, для якої характерна функціональна структура та яка містить взаємопов'язані й взаємозумовлені компоненти – цільовий, законодавчо-нормативний, інституційний, організаційний, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, діагностично-результативний, прогностичний. Для схематичного зображення системи дистанційного навчання в межах професійної підготовки прикордонників у країнах ЄС використано результати наукового пошуку автора.

Цільовий компонент системи дистанційного навчання в межах професійної підготовки європейських прикордонників окреслює мету такої підготовки, яка полягає в тому, щоб забезпечити професійну підготовку компетентних фахівців сфери охорони кордону країн ЄС засобами технологій дистанційного навчання для забезпечення охоплення якомога більшої кількості персоналу європейських прикордонних відомств із досягненням максимальної економічної вигоди.

Завданнями системи дистанційного навчання в межах спільної професійної підготовки прикордонників ЄС є: забезпечення високого рівня якості підготовки прикордонників на основі застосування сучасних технологій дистанційного навчання; розробка і впровадження в прикордонних відомствах ЄС загальноєвропейських освітніх стандартів підготовки прикордонників (Common Core Curricula, скор. CCC, а також Галузевої рамки кваліфікацій сфери охорони кордону ЄС, скор. ГРК); розробка навчальних курсів на основі професійно-орієнтованого контенту із фокусом на інтеграцію фахових знань; використання сучасних, студентоцентризованих форм, методів і технологій дистанційного навчання, у тому числі віртуальної, доповненої і розширеної реальності, тренажерних комплексів та симуляторів; використання об'єктивних інструментів моніторингу результатів дистанційного навчання прикордонників; забезпечення умов для професійного розвитку й самореалізації через участь у міжнародних наукових грантових програмах, акредитації на європейському рівні та сертифікації викладачів та інструкторів прикордонних закладів освіти; розширення можливостей працевлаштування в різних європейських організаціях з функціями охорони кордону та в Постійному корпусі ЄАПБО.

Ще один важливий компонент системи дистанційного навчання в межах спільної професійної підготовки прикордонників ЄС – *нормативно-правовий*. Він охоплює законодавчі, нормативно-правові документи відомчого, національного та загальноєвропейського рівня. Систему професійної підготовки прикордонників в країнах ЄС визначає нормативно-правова база кожного прикордонного відомства. Проте, на відміну від ДПСУ, професійна діяльність та функції прикордонних агенцій країн ЄС регулюється також документами європейського рівня, а саме: Національні Стратегії Інтегрованого управління кордонами; Шенгенське законодавство, Регламент ЄАПБО 2019/1896 Європейського Парламенту та Ради від 13 листопада 2019 року про Європейську прикордонну берегову охорону [2], Шенгенський прикордонний кодекс, Шенгенський довідник для персоналу прикордонних відомств. Компоненти стратегії ІУК визначають напрями розвитку системи професійної підготовки прикордонників на загальноєвропейському та національному рівні.

Нормативно-правовий компонент системи дистанційного навчання в межах професійної підготовки європейських прикордонників реалізовано на *загальноєвропейському, національному та відомчому рівні*. Так, *загальноєвропейському* рівні передбачено: посилення співпраці з правоохоронними агенціями у сфері підготовки персоналу (у питаннях дистанційного навчання – це включає використання національних систем дистанційного навчання для підготовки персоналу іноземних відомств з тематик, вивчення яких не передбачено в програмах підготовки окремих країн, а також веб-платформ партнерських організацій, таких як: CEPOL, Міжнародна організація з міграції, Управління Верховного Комісаріату ООН у справах біженців, тощо;

дистанційне оцінювання національних систем професійної підготовки прикордонних відомств країн ЄС фахівцями ЄАПБО;

розробка онлайн системи контролю якості професійної підготовки персоналу;

розроблення і поширення на національному рівні сучасних засобів дистанційного навчання та інформаційно-комунікаційних технологій;

подальший розвиток та розширення Мережі європейських партнерських прикордонних академій.

розвиток професійної культури європейської прикордонної спільноти.

Національний рівень нормативно-правового компоненту системи охоплює: створення національної стратегії професійної підготовки прикордонників відповідно до європейської стратегії;

розробку системи забезпечення якості, для акредитації навчальних курсів, визнання кваліфікацій, сертифікацію інструкторів;

створення та підтримка форуму на веб-платформі Virtual Aula для реалізації курсів з підвищення кваліфікації персоналу прикордонних відомств, впровадження передового досвіду у сфері підготовки кадрів.

На *відомчому рівні* реалізуються вимоги загальноєвропейської системи професійної підготовки персоналу прикордонних відомств ЄС щодо впровадження у прикордонних закладах освіти спільних європейських освітніх інструментів: Галузевої рамки кваліфікацій сфери охорони кордону країн ЄС, Спільних програм підготовки персоналу на базовому і середньому рівнях, Спільної магістерської програми стратегічного прикордонного менеджменту, спільної міжвідомчої веб-платформи Virtual Aula Агенції Фронтекс з переліком професійно-спрямованих дистанційних навчальних курсів та розроблених агенцією інформаційно-комунікаційних технологій, симуляторів та тренажерів для самостійної професійної підготовки прикордонників.

Інституційний компонент охоплює можливі види освітніх прикордонних інституцій у країнах ЄС. Зазначимо, що загальне керівництво спільною підготовкою персоналу прикордонних відомств країн ЄС здійснює відділ професійної підготовки персоналу у штаб-квартирі Фронтекс.

Основними елементами в рамках цього компоненту є *Мережа представників прикордонних відомств з питань підготовки*, діяльність якої сприяє налагодженню та підтриманню зв'язків між прикордонними відомствами країн ЄС з питань організації спільних освітніх заходів, є офіційною платформою для діалогу з раптово виникаючих питань. Це допомагає обміну інформацією та активізує співпрацю у питаннях вдосконалення системи професійної підготовки фахівців-прикордонників у країнах ЄС.

Європейська мережа прикордонних партнерських академій уможливорює організацію і проведення професійної підготовки персоналу прикордонних відомств використовуючи інфраструктуру усіх країн ЄС. На сьогодні партнерськими Академіями є заклади освіти прикордонних відомств країн ЄС різного типу розташовані в: Австрії, Бельгії, Болгарії, Хорватії, Кіпрі, Естонії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Греції, Угорщині, Італії, Латвії, Литві, Мальті, Нідерландах, Норвегії, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччині, Словенія, Іспанія та Швеція. У 2019 році НАДПСУ увійшла до мережі партнерських академій, та стала членом мережі партнерських академій. В ході співпраці відкриваються нові можливості трансферу інформаційних ресурсів, обміну досвідом, імплементації європейських освітніх стандартів, доступу до навчальних ресурсів та онлайн-курсів за міжнародними стандартами.

У Регламенті про Європейську прикордонну та берегову охорону, Агентство Фронтекс визнає необхідність впровадження стратегічного підходу до забезпечення якісної підготовки та досягнення оперативної сумісності, необхідної для вирішення пріоритетних питань з охорони кордону у сфері безпеки держав-членів ЄС та країн-учасниць Шенгенського договору та інших оперативних заходів [2].

Система контролю якості підготовки прикордонників ЄАПБО демонструє підзвітність через прозорі процеси та дозволяє розвивати ефективну, орієнтовану на слухачів, акредитовану підготовку у відповідності до європейської освітньої політики та стандартів. Це дозволить ще більше посилити акредитацію та міжнародне визнання кваліфікацій, забезпечити адекватний рівень оперативної компетентності на зовнішніх кордонах ЄС, гарантувати професійну компетентність прикордонників ЄС, а також здатність працювати разом і діяти відповідно до професійних та етичних стандартів.

Мережа партнерських академій підтримує національні прикордонні освітні проекти через систему грантів. Щорічно проводиться конкурс заявок на основі визначених навчальних потреб та стратегічних цілей. Він спрямований на розробку та викладання освітніх програм, курікулумів, навчальних засобів та продуктів у певних тематичних сферах. Гранти підтримують організації в обміні інноваційними практиками та вирішенні транскордонних викликів шляхом підготовки навчальних рішень. Водночас ЄАПБО підтримує програми обміну та навчальні візити в підрозділи охорони кордону для посилення гармонізованого впровадження загальноєвропейських стандартів та обміну найкращими практиками. Програми обміну організовуються для слухачів, викладачів та інших

співробітників (також і для третіх країн) для сприяння міжнародному співробітництву, взаєморозумінню, роботі в команді та оперативної сумісності майбутніх фахівців-прикордонників відповідно до загальноєвропейських стандартів [4].

На базі *спільної веб-платформи Virtual Aula* організовано гармонізовану професійну підготовку прикордонників країн ЄС, і на якій прикордонні відомства країн-членів ЄС, та держав-партнерів Фронтекс також можуть обмінюватися інформацією з питань проведення різних освітніх заходів, вебінарів та конференцій з питань професійної підготовки персоналу.

Щодо кількості закладів освіти відомств з функціями охорони кордону, необхідно зазначити, що їхню кількість важко встановити зважаючи на різноманітність організацій і їх функцій. Так, тільки в Італії відомств, які виконують прикордонні функції (як наприклад ДПСУ), налічується п'ять, включаючи поліцейське, військове і митне відомство, відповідно зі своїми закладами освіти. Кожна організація, яка здійснює охорону зовнішніх кордонів ЄС має різну сферу відповідальності, обов'язки, які відповідають особливостям кожної організації або географічного розташування. Тобто стандарти професійної підготовки, які необхідні для охорони кордонів країн ЄС, не вимагають дотримання кожного з них і не вказують, яку програму підготовки слід обрати окремій організації, і тому вона не є переліком обов'язкових для виконання вимог щодо підготовки [6].

Організаційний компонент системи дистанційного навчання в межах професійної підготовки прикордонників ЄС демонструє особливості організації та реалізації такої підготовки, її види й форми, способи забезпечення ефективності та якості.

Відмітимо, що фінансове забезпечення дистанційного навчання прикордонників в ЄС є значним, це дозволяє організовувати професійну підготовку прикордонників із залученням інвестицій для придбання сучасних технологій, зокрема спеціалізованих комп'ютерних тренажерів і забезпечення курсантів необхідними ресурсами для онлайн навчання. Відповідно до Регламенту про ЄПБО (2019 р.), агентство надає фінансову допомогу закладам освіти прикордонних відомств ЄС. Це позначається на якості освітніх програм підготовки прикордонників, на матеріально-технічній базі прикордонних закладів освіти різного типу [2].

Важливим елементом системи дистанційного навчання прикордонників у країнах-членах Європейського Союзу є Галузева рамка кваліфікацій у сфері охорони кордону. У країнах ЄС створено загальну рамкову структуру для гармонізації усіх можливих кваліфікацій - Європейську рамку кваліфікацій для навчання протягом усього життя (ЄРК), яка є загальноєвропейською довідковою системою, мета якої полягає в тому, щоб зробити кваліфікацію більш зрозумілою в різних країнах і системах. ЄРК є центральним інструментом Болонського і Копенгагенського процесів для порівняння стандартів навчання. Він визначає загальний набір стандартів навчання для всіх сфер і на всіх рівнях (від базового рівня 1 до просунутого рівня 8) [7].

Змістова складова системи дистанційного навчання європейських прикордонників також включає значну кількість курсів дистанційного та змішаного навчання на основі веб-платформи Virtual Aula за такими категоріями: *короткострокові навчальні курси* (Експерт з проведення дебрифінгу незаконних мігрантів; Експерт з проведення скринінгу; Офіцер аеропорту для контролю другої лінії; Офіцер прикордонного контролю (наземні операції); Офіцер з нагляду за кордоном (морські операції); Офіцер з питань поглибленого дослідження документів; Офіцер підтримки під час операції Фронтекс; Офіцер з реєстрації та дактилоскопії; Базовий курс європейської берегової охорони; Навчальний курс для спостерігачів; Підготовка льотного складу до бойових дій; Офіцер з функціями європейської берегової охорони; Офіцер з розслідування транскордонних злочинів; Підготовка перед розгортанням для офіцерів супроводження під час операцій з примусового повернення; Курс для офіцерів супроводження під час операцій з примусового повернення; Загальні стандарти навчання для офіцерів супроводження під час операцій з примусового повернення; Тренінг для спостерігачів з примусовим поверненням; Тренінг для спеціалістів з питань повернення; Тренінг з питань повернення для представників третіх країн), *тематичні тренінги* (Основоположні права людини; Протидія торгівлі людьми; Аналіз ризиків; Шенгенський прикордонний кодекс; Інтегроване управління кордонами; Інструктор кінологічної групи; Прикордонне та митне співробітництво; Навчання консульського персоналу щодо підроблених документів; Навчальний курс для спеціалістів з експертизи ідентифікації; Тематичний тренінг з Шенгенського законодавства), *додаткові навчальні курси* (Виявлення підроблених документів та розпізнавання самозванців; Роуд-шоу з питань виявлення підроблених документів; Програма обміну Frontex та CEPOL; Щорічна навчальна конференція з питань охорони морських кордонів; Вступ до інформаційних технологій; Удосконалення бізнес-процесів у прикордонних відомствах; Оцінка потреб у навчанні; Розвиток потенціалу третіх країн; Навчальні гранти, інформаційні сесії та зустрічі з відгуками; Заходи з національними координаторами, семінари та зустрічі фокус-груп) та освітні заходи [4].

Важливим елементом системи дистанційного навчання прикордонників у країнах-членах Європейського Союзу є *розробка і впровадження Спільних програм підготовки прикордонників в країнах*

ЄС. До повноважень Фронтекс входить подальша розробка спільних навчальних програм і навчальних інструментів для забезпечення інтегрованого управління кордоном і повернення, які сприятимуть найвищим стандартам і найкращим практикам у впровадженні законодавства ЄС щодо інтегрованого управління кордоном і операцій з повернення. Фронтекс виконує завдання в тісній співпраці з державами-членами для чого було розроблено Спільну програму базової підготовки прикордонників ЄС (CCC Basic) і Спільну програму для підготовки керівних кадрів середньої ланки прикордонної охорони в ЄС (CCC ML).

Щодо *стратегії навчання*, то в останні роки у ЄС був досягнутий значний прогрес у забезпеченні якості професійної підготовки, зокрема в тому, що стосується визнання та використання результатів навчання, сприяючи зсуву парадигми в бік навчання і викладання, орієнтованих на слухачів. У контексті професійної підготовки реалізація стратегії навчання пов'язана з активізацією позиції студента в освітньому процесі. Педагогічні принципи є основою для побудови стратегії навчання, а професійна діяльність задає вимоги до змісту освіти. Такий підхід відіграє важливу роль у мотивації дорослих слухачів, саморефлексії та залученості до освітнього процесу. Це означає, що значна увага у підготовці прикордонників сьогодні приділяється розробці і використанню спільних програм підготовки та об'єктивному оцінюванню результатів навчання.

Стратегія навчання може включати самостійну фазу навчання, контактну фазу і фазу досвідного навчання. Особливо у випадку досягнення результатів навчання, які розвивають компетентності з точки зору відповідальності та автономії, важливо надати слухачам можливість практикувати те, що вони дізналися в автентичному (прикордонному) середовищі (етап досвідного навчання).

Методи навчання і викладання обираються з огляду на забезпечення активного навчання. Вони повинні сприяти досягненню конкретних результатів навчання, що піддаються оцінці та ґрунтуються на певних мінімальних вимогах до вступу, для досягнення професійних компетентностей, необхідних для виконання завдань персоналом прикордонних відомств і берегової охорони.

Стратегія навчання CCC (Common Core Curriculum for Border Guard Basic training in the European Union) розроблена Агентством Фронтекс спрямована на заохочення професійного розвитку і від учасників освітнього процесу очікується, що вони будуть використовувати наявні ресурси (людські та інші) для постійного стимулювання процесу навчання. Такий підхід підкреслює повагу до автономії слухача, досвіду і навичок, отриманих на попередніх місцях служби. Крім того, він відображає основні принципи Болонського і Копенгагенського процесів і сприяє визнанню професійного навчання. Тому вкрай важливо в процесі навчання максимально пов'язати зміст з практикою для розвитку необхідних професійно спрямованих компетентностей [4].

Важливим елементом системи дистанційного навчання прикордонників у країнах-членах Європейського Союзу є стратегія оцінювання. Оцінювання в системі професійної підготовки персоналу прикордонних відомств в країнах ЄС повинно гарантувати, що слухач досяг запланованих результатів навчання і професійних компетентностей. Воно спрямоване на засвідчення прогресу у навчанні та сертифікацію навчальної діяльності. Крім того, оцінювання дозволяє виявити слухачів, які потребують додаткової підтримки для розвитку своїх професійних компетентностей. Воно охоплює всі частини навчальної програми, заохочуючи постійний саморозвиток і розвиток навичок навчання та професійної підготовки. Крім того, воно служить мірою якості змісту навчання і викладання.

В CCC заплановані результати навчання є керівництвом для вибору методів навчання та оцінювання. Зв'язок між результатами навчання, методами навчання та оцінкою посилюється досвідом навчання, що робить навчання більш значущим для слухачів, оскільки вони, як правило, зосереджені на компетентностях з точки зору відповідальності та автономії, які повинні оцінюватися. Справедлива, багатовимірна і достовірна оцінка надає інформацію як про навчання, так і про процес викладання. Крім того, оцінка самої оцінювальної системи відіграє вирішальну роль у її об'єктивності, прозорості та узгодженні з результатами навчання.

Оцінювання повинно бути засновано на результатах навчання, шляхом порівняння набутих знань, навичок і компетентностей з точки зору відповідальності та автономії з вимогами спільних програм підготовки персоналу. Крім того, це відповідає принципам навчання дорослих (андрагогіка), щоб максимально полегшити процес навчання.

Загалом в професійній підготовці прикордонників в країнах ЄС застосовують два типи оцінювання: формативне і сумативне. Перший з них забезпечує конструктивний зворотний зв'язок і інформацію про продуктивність процесу. Формативне оцінювання вимірює розвиток і визначає напрямки вдосконалення. Це допомагає слухачам вчитися, а тренерам спрямовувати подальші кроки на навчання слухачів. Формативне оцінювання може бути градуйованим і вказувати на прогрес слухачів і ефективність навчання (відповідні методи і прийоми). На відміну від формативного типу, сумативне оцінювання проводиться після завершення навчання і демонструє результати по курсам навчання.

Стратегія оцінювання охоплює різні методи, що розглядаються як з точки зору викладача, так і з точки зору слухача. Оцінка викладача доповнюється самооцінкою, оцінкою одногрупників або

зовнішніх зацікавлених сторін або їх комбінацією. Крім того, оцінка може бути використана як частина індивідуального процесу навчання окремого слухача, а також як частина процесу колективного навчання. Вона повинна супроводжуватися конструктивним зворотним зв'язком, підтримувати розвиток того, хто навчається.

Відповідно до стратегії оцінки результати навчання повинні перевірятися з використанням широкого спектру методів оцінювання. Для забезпечення актуальності оцінки і досягнення високого рівня переходу від навчання до дій у реальних оперативних ситуаціях методи оцінювання повинні бути максимально наближені до ситуацій, пов'язаних з роботою фахівців-прикордонників.

Технологічний компонент системи дистанційного навчання персоналу прикордонних відомств в країнах Європейського Союзу охоплює форми і методи дистанційного навчання прикордонників в країнах ЄС.

Відповідно до узагальнення сучасних студентоцентризованих форм та методів, які застосовуються під час навчальних курсів прикордонного спрямування у дистанційному форматі, найефективнішими вважаємо такі:

1. Складання резюме за допомогою онлайн дошки (Курсанти за допомогою онлайн дошки пишуть на обох сторонах дошки: (Сторона 1) на основі вивчення (теми) надайте основну ідею, яку ви розумієте, і коротко її сформулюйте. (Сторона 2) Визначте щось в (темі), що ви ще не до кінця розумієте, і сформулюйте це як твердження або питання.

2. . Веб- або концептуальна карта (Будь-яка з декількох форм графічних органайзерів, які дозволяють курсантам сприймати взаємозв'язки між поняттями за допомогою побудови діаграм ключових слів, що представляють ці поняття. <http://www.graphic.org/concept.html>)

3. Курсантська онлайн конференція (Бесіда один на один з курсантами, щоб перевірити їх рівень розуміння з теми).

4. Перевірка портфоліо (Перевірка прогресу у портфоліо курсанта. Портфоліо – це цілеспрямований збір важливих робіт курсанта, ретельно відібраних, датованих і представлених, які демонструють історію досягнень або зростання курсанта в чітко визначених сферах діяльності (прикордонний контроль, поглиблена перевірка документів, боротьба з торгівлею людьми тощо).

5. Квіз (Курсанти оцінюються на предмет фактичної інформації, концепцій та формування окремих навичок. Зазвичай існує єдина найкраща відповідь).

6. Журнал подій (Курсанти записують в журнал своє розуміння теми, концепції або окремого заняття. Викладач переглядає запис, щоб побачити, чи отримав курсант уявлення про тему, заняття або концепції, які були викладені).

7. Дебрифінг (Форма роздумів, проводиться безпосередньо після якоїсь дії).

8. Спіннер ідей (Викладач створює спіннер, розділений на 4 квадранта і позначений написом "спрогнозуйте, поясніть, підсумуйте, оцініть." Після того, як представлено новий матеріал, викладач розкручує спіннер і ставить питання. Якщо випадає, наприклад, "підсумуйте", викладач може сказати: "Перерахуйте ключові поняття, які було розглянуто на занятті").

9. Думай-Об'єднайся-Ділися (Викладач надає вказівки курсантам. Курсанти формують індивідуальну відповідь, а потім звертаються до партнера, щоб поділитися своїми відповідями. Викладач викликає кілька випадкових пар, щоб поділитися своїми відповідями).

10. Думай-Пиши-Об'єднайся-Ділися (Курсанти думають індивідуально, записують свої думки, об'єднуються в пари і обговорюють з партнером, а потім діляться з групою в Break-out rooms) [7].

Діагностично-результативний компонент системи професійної підготовки у дистанційному форматі передбачає контроль й оцінювання результатів навчання, проведення програми онлайн моніторингу забезпечення якості професійної підготовки відповідно до спільних освітніх стандартів, акредитацію курсів дистанційного і змішаного навчання, внутрішню та зовнішню акредитацію навчальних курсів.

Відповідаючи за впровадження спільних програм підготовки прикордонників, ЄАПБО оновлює та контролює впровадження ССС Basic на національному рівні. З цією метою було створено Програму оцінки оперативної сумісності (ПООС) персоналу прикордонних відомств у країнах ЄС та країнах партнерах Фронтекс. ПООС було розроблено для вимірювання того, наскільки ССС для базової підготовки прикордонної та берегової охорони в ЄС був інтегрований у національні навчальні програми держав-членів та третіх країн, що не входять до ЄС.

Контроль якості професійної підготовки європейських прикордонників контролює інститут акредитації. Так, якість курсів дистанційного навчання в системі професійної підготовки прикордонників в країнах ЄС перевіряють на національному й загальноєвропейському рівнях через акредитацію, яку проводять незалежні агенції, під час інституційної або програмної акредитації. Так, навчальний курс за змішаною формою навчання на базі веб-платформи Virtual Aula «Методика викладання прикордонно-спрямованих дисциплін» був акредитований агентством City and Guild,

м. Лондон, Великобританія. Наявність сертифіката такої основної професійної акредитаційної організації є важливим показником якості освітніх послуг Агентства Фронтекс.

Прогностичний компонент системи дистанційного навчання прикордонників країн ЄС реалізується на основі *Концепції метакомпетентностей*.

Так, в результаті аналізу результатів впровадження ССС в країнах ЄС у 2021 році було визначено метакомпетентності для прикордонних відомств в межах проєкту ПООС. Метою використання цього підходу було: визначення загальних компетентностей, які було вирішено називати метакомпетентностями; визначення складових кожної метакомпетентності у вигляді компетенцій; визначення методів навчання та методів оцінювання, щоб відповідати метакомпетентностям, сприяючи таким чином реалізації та досягненню поставлених результатів.

Отже, за результатами зустрічей національних координаторів та експертів з підготовки кадрів для прикордонних відомств в межах проєкту ПООС були визначені необхідні метакомпетентності. Такими метакомпетентностями прикордонників ЄС у 2021 році було визначено: відповідальність; навички саморозвитку; фундаментальні права людини; застосування силових заходів – обмеження у їх використанні; інтеркультурна компетентність; надання прикордонникам більше відповідальності, ніж у минулому; навички вирішення проблем; технологічна компетентність; володіння англійською мовою для професійних потреб; компетентність у роботі в багатонаціональному середовищі; навички роботи на другій лінії контролю; від спеціалізації до загальних компетентностей; оперативна сумісність; навички в обробці даних; медійні навички.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Професійна підготовка європейських прикордонників під егідою ЄАПБО у дистанційному форматі являє собою динамічну педагогічну систему з функціональною структурою, що містить взаємопов'язані та взаємозумовлені компоненти: цільовий, законодавчо-нормативний, інституційний, організаційний, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, діагностично-результативний, прогностичний, які забезпечують цілісність і неперервність процесу професійної підготовки персоналу прикордонних відомств в країнах ЄС.

Таким чином підготовка персоналу ДПСУ в умовах євроінтеграції потребує вивчення кращих європейських та світових практик організації дистанційного навчання прикордонників, що вимагає подальшого дослідження цієї тематики.

Список використаних джерел

1. *European Integrated Border Management*. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/content/european-integrated-border-management_en
2. *Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard*. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1624>.
3. *Common Core Curriculum for Border Guard Basic training in the European Union (CCC 2017). Produced by Frontex Agency in cooperation with EU Member States and Fundamental rights organisations* Warsaw, Rondo ONZ 1, 2012. 343 p.
4. *Training Needs Assessment report*. Warsaw, Poland: European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, 2016. URL: <http://sro.sussex.ac.uk/>
5. *Frontex Training Strateg*. Warsaw, Poland: European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, 2015.
6. *FRONTEx Virtual Aula*. URL: <https://aula.frontex.europa.eu>.
7. *Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding. FRONTEx*. Warsaw : Rondo ONZ 1, 2013. Vol. 2. 173 p.

References

1. *European Integrated Border Management*. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/content/european-integrated-border-management_en
2. *Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard*. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1624>.
3. *Common Core Curriculum for Border Guard Basic training in the European Union (CCC 2017). Produced by Frontex Agency in cooperation with EU Member States and Fundamental rights organisations* Warsaw, Rondo ONZ 1, 2012. 343 p.
4. *Training Needs Assessment report*. Warsaw, Poland: European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, 2016. URL: <http://sro.sussex.ac.uk/>
5. *Frontex Training Strateg*. Warsaw, Poland: European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, 2015.
6. *FRONTEx Virtual Aula*. URL: <https://aula.frontex.europa.eu>.
7. *Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding. FRONTEx*. Warsaw : Rondo ONZ 1, 2013. Vol. 2. 173 p.